דאי לא תימא הכי. הרי שלא ירמיה לאותן שהיו בכבכל שגנו עם יכניה י״ח שנה קודם גלות לדקיהו כנו בתים ושכו כי לא תלאו מעם עד מלאת לבבל שבעים שנה למה ליה להזהירם על זאת אלא עלה טובה (ד) קמ״ל דהוא משיא אותם הכא נמי עלה טובה בעלמא היא:

סדע. לכל עלמו היה יגע ליעלם עלה טובה דקאמר להו נמי מקום גניזת שטרותיהם היכן הם מתקיימים יותר:

מחיל איניש. על פירות קרקעו לאדם האוכלן: **אלא מעתה.** כיון דאמרי שנין ממחל מיהדר מרעא ממי שיצא עליו ערעור לסוף שנתים מיהדר מרעא לנעלים לבר מפירי דהא ממחל ליה עלייהו: **אלמה אמר רב נחמן.**

לקמן בשמעתין:

עד כאן פירוש רש״י זצ״ל ד)
מכאן ואילך פירוש רבינו שמואל ב״ר מאיר

אלמה אמר רב נחמן. לקמן בשמעתין גבי מחזיק בקרקע מבירו ואזל אידך ואייתי סהדי דאכלן תרתין שנין ולא יותר ואמר רב נחמן הדרא מרעא והדרי פירי של שתי שנים: **תרתי לא קפדי.** על מה שזה יורד לתוך שדהו של מבירו) בלא רשותו ומיהו פירי לא ממחל: **אלא קפיד.** הואיל ושלש כאוולתו ליכנס בלא רשות הבעלים וזה שנתן ולא מיחה ודאי מכרו לו: **ה״נ דלאלתר מיחוי מוקה.** למי שירד לנכסי דבי בר אלישיב הואיל ולא מיחו (ה): **אי מחית באפאי הוה מיזדהרנא בשטרא.** יותר מג׳ שנים. ומשני מחברך חברא אית ליה ונודע לך שמחיתי ואם היתה לקוחה בידך כדברך היה לך להזהר בשטרך יותר מג׳ שנים: **שאכלן רצופות.** אבל אם היתה שנה שניה ואחר כך אכלה שתי שנים שלישית וחרביעית מלי אמר בעל השדה האי דלא ממחי לך הייתו משום דאוכרת לה שנה שניה דבעית מדעתך דלאו דידך הואי והאכל לא זרעת אותה: **חזקתן שלש שנים מיום ליום.** שלא יהיה הספק בינתים: **מהו דתימא מיום ליום.** דקתני מתניתין למעוטי מקוטעות דלא תימא שלש שנים מקוטעות קאמר כי היכי דקתני סיפא שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום אלא ג׳ חדשים בראשונה וג׳ חדשים באחרונה וי״ב באמצע: **קמ״ל.** רב הונא דדוקא קתני למעוטי מפוזרות: **ומודה רב הונא.** דדי לו בחזקת אילת שנים מפוזרות: **באחרא דמוכרי באני.** במקום שנוהגין לזרוע שנה ולהוכיר שנה שלא להכחיש את הקרקע דהא אחזיק בה כדמחזקי אינשי. ומיהו שנה שהוכירה אינה עולה (ו) לחשבון שלש שני חזקה ולריך לשון אחר בשנה אחרונה ואמצעי שלמה (ז) ולעולם שלמות בעינן ואפי׳ מפוזרות בגון שנה ראשונה ושלישית וחמישית קמ״ל רב הונא דרצופות בעינן ג׳ שנים והיינו מיום ליום דקאמר מתני׳: מודי רב הונא באתרא דמוכרי באני. שאותה שדה שזורעה שנה אחת. שניה מניחין אותה בורה אם כך רגילין אפי׳ לא אחזיק כי אם מפוזרין הוה חזקה דמצי למימר ליה למערער החזקתי בה בשתה דמצי למימר לי׳ המחזיק אירענא ארעאי הואיל דהני סביבותי אינן זורעין חדא ארעא בכולי באני דאינן זורעין לא מצינא למינטר מקמיה דריסת רגל עוברין ושבין ומשדה לא נרענא לה. ואי נמי מצי למימר בהכי ניחא ליה דלא למירעה דעבדא טפי בשתא אחריתא: בלילא לא ידעי אינשי אי דייר בה המחזיק אי לא ואע״ג דהני תלת שנין אינן רצופין משום לילותא אפ״ה הויא חזקה וקשיא לרב הונא דאמר בעינן רצופין: ומתרץ אביי דמאן מסהיד אבתים דהאי מחזיק דייר בהם שיבבי הבית ואינהו מידע ידעי דהוה דייר ביה בין ביממא בין בלילה ואמתי רצופות נינהו: ורבא מתרץ כגון דאתו וכו׳ אגן אגרגיה מינה דמחזיק: הני עדים נוגעין בעדותן דמשום ריוח שלהן מסייעי למחזיק דאי הוי אמרי ביממא דיירינן בלילה לא דיירינן לא הויא חזקה ושלא כדין יהביתו ליה ואמתי חייבין אתון למיתן למערער זימנא אחריתא אגריה ומשום הכי נוגעין בעדותן הן ואמאי מהימני. אמר ליה רב אשי דיינינ דשפילי מרשפלים. דיינינ הכי שיהוו מאמינים להם מאחר שנתנו השכירות מי לא עסקינן דנקטי אמתי אגרי בידי׳ ואמרי למאן ניחביה דאמתי לא יהבי דאינהו לא איכפת להו למאן מחייב להו למיתבה אי למחזיק אי למערער משום הכי מיהמני דלא נגעי בעדותן: אמר מר זוטרא כשטען המחזיק כבר היא בידי שני חזקה ואמר המערער לייתי סהדי דלסהדו ביה דדייר בה תלת שנין ביממא ובלילה טענתיה טענה אבל אי לא טעין הכי אגן לא לשלמין ליה למטען:

דאי לא תימא הכי [1]בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את פרין מאי קאמר אלא עצה טובה קמ״ל הכא נמי עצה טובה קמ״ל תדע דכתיב [2]ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים אלא אמר רבא שתא קמייתא מחיל איניש תרתי מחיל תלת לא מחיל אמר ליה אביי אלא מעתה כי הדרא ארעא תיהדר לבר מפירי אלמה [3]אמר רב נחמן הדרא ארעא והדרי פירי אלא אמר רבא שתא קמייתא לא קפיד איניש תרתי לא קפיד תלת קפיד א״ל אביי אלא מעתה כגון הני דבי בר אלישיב דקפדי אפילו אמאן דחליף אמיצרא דידהו הכי נמי דלאלתר הוי חזקה וכי תימא הכי נמי [4]אם כן נתת דבריך לשיעורין אלא אמר רבא [5]שתא קמייתא מיזדהר איניש בשטריה תרתי ותלת מיזדהר טפי לא מיזדהר אמר ליה אביי אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה דאמר ליה אי מחית (ה) באפאי הוה מיזדהרנא בשטראי [6]דאמר ליה [7]חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה אמר רב הונא [8]שלש שנים שאמרו הוא שאכלן רצופות מאי קמ״ל תנינא חזקתן שלש שנים מיום ליום מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפילו מפוזרות קמ״ל אמר רב חמא [9]ומודי רב הונא באתרי דמוכרי באני פשיטא לא צריכא דאיכא דמוכר ואיכא דלא מוכר והאי גברא מוברה מהו דתימא (ב) א״ל אם איתא דדידך הואי איבעי לך למיזרעה קמ״ל דאמר ליה חדא ארעא בכוליה באגא לא מצינא לינטר ואי נמי [10]בהכי ניחא לי דעבדא טפי תנן חזקת הבתים והא בתים דביממא ידעי בליליא לא ידעי אמר אביי מאן מסהיד אבתים שיבבי [11]שיבבי מידע ידעי ביממא ובליליא רבא אמר [12]כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מינה ודרינן ביה תלת שנין ביממא ובליליא אמר ליה רב יימר לרב אשי הני נוגעין בעדותן הן דאי לא אמרי הכי אמרינן להו הבו ליה אגר ביתא להאי א״ל דייני דשפילי (ג) הכי דאיני מי לא עסקינן [13]בגון דנקטי אגר ביתא ואמרי למאן ליתביה אמר מר זוטרא [14]ואי טעין ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי ליה דדר ביה תלת שני ביממא ובליליא טענתיה טענה ומודי

שתא קמייתא לא קפיד וכו׳. תימה (ט) מנא לן דר׳ ישמעאל דוקא יליף משור המועד ולא רבנן אינהו נמי מלי גמרי משור המועד דהיינו טעמא נמי דלעיל דגמר משור המועד דכיון דקפיד בג׳ זמנין ולא מיחה מ״כ ודאי מכרה לו נתנה לו וי״ל דלא דמי דודאי דר׳ ישמעאל דאזיל בתר אכילות שפיר מלי למיגמר משור המועד דמה התם הוחזק נגחן בג׳ פעמים אף כאן בשלש אכילות אם לא שמכרה לו היה מקפיד ואין זה חה תלויים בשהוי זמן אבל לרבנן דתלוי בשהוי זמן כמה יהבה ויקפיד לא שייך למגמר משור המועד: **אלא** מעתה מחאה שלא בפניו כו׳.

אור״י ליכא לאוקמי פירכא דאמאי אלא כשהן (ו) בעיר אחת דאי בעיר אחרת היכי פריך דלא תהא ממחה ותהא חזקה אדרבה כיון דלא הויא ממחה לא הויא חזקה דהא אינו צריך לנא בעיר אחרת לפני המחזיק ולמחות כדמוכח לקמן:

הני נוגעין בעדותן הן. ואם תאמר ואמאי הוו נוגעין בעדות הא איכא מיגו דה״מ אמרי פרענא לך אגר ואע״ג דנאמר דתקון רבנן שבועת היסת לא מהימני לאמהודי בהאי מיגו כדאיתא בריש האיש מקדש (קדושין מב:) הכא דאמתני׳ קיימינן ואכתי לא ניתקנה שבועת היסת מאי פריך להימניה במיגו ויש לומר דהאי לאו מיגו הוא שיראים לומר פרענו לך כי שמא יאכה האחר (ב) ויתבע מהם פעם שנית [וע״ע תוס׳ שבועות מה: ד״ה בעדים]: **אמר** מר זוטרא אי מעין ואמר כו׳. הקשה ר״י בר מרדכי לפ״ה כי לא טעין נמי אמאי לא נאמר מהן כי שמא אינן יודעין על הלילות שלא נוגעין על פיהן שלא כדין דבכל עדיות אנו דורשין יפה וכאן נמי אמאי לא נחקור אותן מספק ולאו פירכא היא דכיון שהעידו על הימים אפי׳ יאמרו אין אנו

דלמה אמר רב נחמן. לקמן בשמעתין: **אלא** מעתה הכי נמי דאי לא תימא הכי דבר אלישיב דאי לא תימא הכי דבר אלישיב דאי לא תימא הכי דבר אלישיב: **מחיל איניש.** על פירות קרקעו לאדם האוכלן: **אלא מעתה.** כיון דאמרי שנין ממחל מיהדר מרעא ממי שיצא עליו ערעור לסוף שנתים מיהדר מרעא לנעלים לבר מפירי דהא ממחל ליה עלייהו: **אלמה אמר רב נחמן.** לקמן בשמעתין:

עד כאן פירוש רש״י זצ״ל ד)
מכאן ואילך פירוש רבינו שמואל ב״ר מאיר

אלמה אמר רב נחמן. לקמן בשמעתין גבי מחזיק בקרקע מבירו ואזל אידך ואייתי סהדי דאכלן תרתין שנין ולא יותר ואמר רב נחמן הדרא מרעא והדרי פירי של שתי שנים: **תרתי לא קפדי.** על מה שזה יורד לתוך שדהו של מבירו) בלא רשותו ומיהו פירי לא ממחל: **אלא קפיד.** הואיל ושלש כאוולתו ליכנס בלא רשות הבעלים וזה שנתן ולא מיחה ודאי מכרו לו: **ה״נ דלאלתר מיחוי מוקה.** למי שירד לנכסי דבי בר אלישיב הואיל ולא מיחו (ה): **אי מחית באפאי הוה מיזדהרנא בשטרא.** יותר מג׳ שנים. ומשני מחברך חברא אית ליה ונודע לך שמחיתי ואם היתה לקוחה בידך כדברך היה לך להזהר בשטרך יותר מג׳ שנים: **שאכלן רצופות.** אבל אם היתה שנה שניה ואחר כך אכלה שתי שנים שלישית וחרביעית מלי אמר בעל השדה האי דלא ממחי לך הייתו משום דאוכרת לה שנה שניה דבעית מדעתך דלאו דידך הואי והאכל לא זרעת אותה: **חזקתן שלש שנים מיום ליום.** שלא יהיה הספק בינתים: **מהו דתימא מיום ליום.** דקתני מתניתין למעוטי מקוטעות דלא תימא שלש שנים מקוטעות קאמר כי היכי דקתני סיפא שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינה מיום ליום אלא ג׳ חדשים בראשונה וג׳ חדשים באחרונה וי״ב באמצע: **קמ״ל.** רב הונא דדוקא קתני למעוטי מפוזרות: **ומודה רב הונא.** דדי לו בחזקת אילת שנים מפוזרות: **באחרא דמוכרי באני.** במקום שנוהגין לזרוע שנה ולהוכיר שנה שלא להכחיש את הקרקע דהא אחזיק בה כדמחזקי אינשי. ומיהו שנה שהוכירה אינה עולה (ו) לחשבון שלש שני חזקה ולריך לשון אחר בשנה אחרונה ואמצעי שלמה (ז) ולעולם שלמות בעינן ואפי׳ מפוזרות בגון שנה ראשונה ושלישית וחמישית קמ״ל רב הונא דרצופות בעינן ג׳ שנים והיינו מיום ליום דקאמר מתני׳: מודי רב הונא באתרא דמוכרי באני. שאותה שדה שזורעה שנה אחת. שניה מניחין אותה בורה אם כך רגילין אפי׳ לא אחזיק כי אם מפוזרין הוה חזקה דמצי למימר ליה למערער החזקתי בה בשתה דמצי למימר לי׳ המחזיק אירענא ארעאי הואיל דהני סביבותי אינן זורעין חדא ארעא בכולי באני דאינן זורעין לא מצינא למינטר מקמיה דריסת רגל עוברין ושבין ומשדה לא נרענא לה. ואי נמי מצי למימר בהכי ניחא ליה דלא למירעה דעבדא טפי בשתא אחריתא: בלילא לא ידעי אינשי אי דייר בה המחזיק אי לא ואע״ג דהני תלת שנין אינן רצופין משום לילותא אפ״ה הויא חזקה וקשיא לרב הונא דאמר בעינן רצופין: ומתרץ אביי דמאן מסהיד אבתים דהאי מחזיק דייר בהם שיבבי הבית ואינהו מידע ידעי דהוה דייר ביה בין ביממא בין בלילה ואמתי רצופות נינהו: ורבא מתרץ כגון דאתו וכו׳ אגן אגרגיה מינה דמחזיק: הני עדים נוגעין בעדותן דמשום ריוח שלהן מסייעי למחזיק דאי הוי אמרי ביממא דיירינן בלילה לא דיירינן לא הויא חזקה ושלא כדין יהביתו ליה ואמתי חייבין אתון למיתן למערער זימנא אחריתא אגריה ומשום הכי נוגעין בעדותן הן ואמאי מהימני. אמר ליה רב אשי דיינינ דשפילי מרשפלים. דיינינ הכי שיהוו מאמינים להם מאחר שנתנו השכירות מי לא עסקינן דנקטי אמתי אגרי בידי׳ ואמרי למאן ניחביה דאמתי לא יהבי דאינהו לא איכפת להו למאן מחייב להו למיתבה אי למחזיק אי למערער משום הכי מיהמני דלא נגעי בעדותן: אמר מר זוטרא כשטען המחזיק כבר היא בידי שני חזקה ואמר המערער לייתי סהדי דלסהדו ביה דדייר בה תלת שנין ביממא ובלילה טענתיה טענה אבל אי לא טעין הכי אגן לא לשלמין ליה למטען:

הכי

מסורת הש״ם

ב) (לקמן לג:), ג) (שבת לה: מגילה יח: ניטין יד. חולין ט. לב.), ג) (לעיל מח: וש״נ), ד) כדפוס פיאנו הנוסח ״מלן מת כדי ד״ל״, ה) המהרש״ל מוחק מיהוח. ו) שלו תמיהו, ז) (וכשמעתין. רש״ן), ז) ל״ל הם.

תורה אור השלם

1 בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את פרין:

2 כה אמר יי צבאות אלהי ישראל לקוח את המסרים האלה את ספר המקנה הזה ואת החתום ואת ספר הגלוי הזה ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים: ירמיהו לב יד

הגהות הב״ח

(ה) גמ׳ אי מחית באנפאי הוה: (ו) שם מהו דתימא מצי א״ל אם אמת וכו׳ לא מלינא דאינטר ולא נמי: (ז) שם דייני דשפילי דייני הכי מי לא: (ד) רש״י ד״ה דאי לא וכו׳ עצה טובה היה מנא לא״ל ומיהת קמ״ל דהוא נמחק: (ט) רשב״ם ד״ה ר״מ דלאלתר וכו׳ ולא מיהו הס״ל ותס״ל מ״ה שפי׳ לא מזדהר הלכך היה לבעלים הראשונים למחות בתוך שלש שלא יחזיק בקרקע שלו ואם לא מיחה הפסיד הס״ל ותס״ל מ״ה אי מחית: (ו) ד״ה בתחתא וכו׳ עולה לו לחשבון וכו׳ עד שילקוט תנחומות ג׳ שנים ולא טעין לדך דאומר אני: (ז) ד״ה מזדה וכו׳ וגם אין מכניסין שם: (ח) ד״ה אמר מר זוטרא וכו׳ ומסקמא אם בימים דר: (ט) תוס׳ ד״ה שתא וכו׳ מיהא א״כ מנא לן: (י) ד״ה אלא וכו׳ כאן לעיר אחרת: (כ) ד״ה הכי וכו׳ חכה אתמר בדין ראמנא:

רבינו גרשום

אלא אמר רבא. משום האי טעמא אמרו רבנן דבעינן ג׳ שנין לחזקה: מחיל איניש ואינו חושש אם יעשה בה חבירו כלום חבראה אבל תלת לא מחיל והיכא דלא מיחה בני שנין בדאי הוה חזקה: כן הואיל דאמרת דתרתי שנין מחיל ליה מאי דעביד בגוה: אם כן מיחה והדרא ארעא מיהדר לבר מפירי דעבד בה דקיימא השתא אלמה אמר רב נחמן וכו׳: לא קפיד אם שלא ברשותו ירד בה. תלת קפיד שלא יחזיק בה ומוחה: הבי נמי דתרוי לאלתר חזקה אם בנכסי דבר אלישיב. נתת דבריך לשיעורין דלמאן דלא קפיד יהבת ג׳ שנין לחזקה ולמאן דקפיד לאלתר הוי חזקה: [תרתי ותלת] מיזדהר איניש בשטריה. שידא שמור שאם יערער אדם על מקחו שיהא לו לראיה ושוב מיאשש לשומרו וכיון דהכי קים להו לרבנן דשפי לא מיזדהר מכלל שאם יבוא ויערער אדם לאחר ג׳ שנין אין בדברו ממש אע״פ שאבד השטר משום דמוקמינן בידו בערי חזקה שיש בידו ג׳ שנים: א״כ דשפי לא מיזדהר הואיל ולא שמע שום מערער. אם כן כי מיחה אדם בתוך ג׳ שנים במקום אחר שלא בפניו אמאי הוי מוחאה הא מצי אמר ליה האי כיון דלא מחית באפאי לא מיזדהרנא בשטראי:

עין משפט נר מצוה

ג א מיי׳ פ״ח מהלכות טוענן הלכה כ סמג עשין לה טוש״ע ח״מ סי׳ קמ סעיף ז:
ד ב מיי׳ שם הל׳ ה וסמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ קמו סעיף ח:
ה ג מיי׳ שם פ״ב הל׳ ד סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ קמ סעיף ח וסי׳ קמח סעיף כ:
ו ד ה מיי׳ שם וסמג שם טוש״ע ח״מ סימן קמח סעיף ג:
ז ו ז מיי׳ שם הלכה כ סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ קמ סעיף ח וש״ע הסע״ה:
ח ח [וש״ע הסגנות ומ״מ] טוש״ע שם סעיף ט וסי׳ ה סעיף יב:
ט ט מיי׳ שם הלכה ב טוש״ע שם סי׳ קמ סעיף ח:

רבינו גרשום (המשך)

ומשני דאמר ליה איהך חברך חברא אית ליה והוה לך לשמור שטרא: למעוטי מקוטעות שלא תהא סוף ראשונה ותחלת אחרונה ואמצעי שלמה (ז) ולעולם שלמות בעינן ואפי׳ מפוזרות בגון שנה ראשונה ושלישית וחמישית קמ״ל רב הונא דרצופות בעינן ג׳ שנים והיינו מיום ליום דקאמר מתני׳: מודי רב הונא באתרא דמוכרי באני. שאותה שדה שזורעה שנה אחת. שניה מניחין אותה בורה אם כך רגילין אפי׳ לא אחזיק כי אם מפוזרין הוה חזקה דמצי למימר ליה למערער החזקתי בה בשתה דמצי למימר לי׳ המחזיק אירענא ארעאי הואיל דהני סביבותי אינן זורעין חדא ארעא בכולי באני דאינן זורעין לא מצינא למינטר מקמיה דריסת רגל עוברין ושבין ומשדה לא נרענא לה. ואי נמי מצי למימר בהכי ניחא ליה דלא למירעה דעבדא טפי בשתא אחריתא דעבדא טפי בשתא אחריתא: בלילא לא ידעי אינשי אי דייר בה המחזיק אי לא ואע״ג דהני תלת שנין אינן רצופין משום לילותא אפ״ה הויא חזקה וקשיא לרב הונא דאמר בעינן רצופין: ומתרץ אביי דמאן מסהיד אבתים דהאי מחזיק דייר בהם שיבבי הבית ואינהו מידע ידעי דהוה דייר ביה בין ביממא בין בלילה ואמתי רצופות נינהו: ורבא מתרץ כגון דאתו וכו׳ אגן אגרגיה מינה דמחזיק: הני עדים נוגעין בעדותן דמשום ריוח שלהן מסייעי למחזיק דאי הוי אמרי ביממא דיירינן בלילה לא דיירינן לא הויא חזקה ושלא כדין יהביתו ליה ואמתי חייבין אתון למיתן למערער זימנא אחריתא אגריה ומשום הכי נוגעין בעדותן הן ואמאי מהימני. אמר ליה רב אשי דיינינ דשפילי מרשפלים. דיינינ הכי שיהוו מאמינים להם מאחר שנתנו השכירות מי לא עסקינן דנקטי אמתי אגרי בידי׳ ואמרי למאן ניחביה דאמתי לא יהבי דאינהו לא איכפת להו למאן מחייב להו למיתבה אי למחזיק אי למערער משום הכי מיהמני דלא נגעי בעדותן: אמר מר זוטרא כשטען המחזיק כבר היא בידי שני חזקה ואמר המערער לייתי סהדי

ד) נראה דל״ל ותמלגות שלמה דשלמות כפיון ולעולם אפי׳ מפוזרות וכו׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com